

Vasárnap a Letnán az előző napi műsor ismétlődött meg.

Ha lehet, most még többen voltak – állítólag 400 ezren. Csodálatos volt, hogy a prágaiak nem fagytak meg. Talán mert húsz hosszú év energiája szabadult fel bennük. Tovább tartott a mámor, a szelíd forradalom diadalmenete. Délután és este pedig saját kulináris programunk is. Késő este Zdeneknél rátapadtunk a rádióra. November 26-a volt, otthon aznap zajlott le a „4 igenes – 4 nemes” népszavazás. Lerágtuk a körműnket, míg az eredményre vártunk. Fölös várakozás volt, akkor még nem tudhattuk, hogy a szavazás napjának éjszakáján Magyarországon nem lehet eredményt produkálni.

Eljött a hétfő, a meghirdetett sztrájk, a remény és a kétség napja. A munkásság is a Polgári Fórummal van? – ez dőlt el aznap, beleértve a totalitárius rendszer sorsát is. Az előjelek mindenestre kedvezőek voltak. Megenyhült az idő, sütött a nap, s előző éjszaka eltűnt a politikai süllyesztőben a prágaiak gyűlöletének egyik fő tárgya is, Stepan prágai kommunista vezér ugyanis lemondott. Délben országszerte kezdetét vette a sztrájk.

Prága egyik külvárosi ipartelepére vonultunk ki forgatni. Amíg városszerte a harangok kongtak szünet nélkül, itt a gyárak kürtjei szólaltak meg. Mély és magasabb hangon bőgtek, s a munkásság egy emberként tette le a szerszámot. A gyárak udvarán rögtönzött gyűléseken éltették Havelt, a Polgári Fórumot. Utána kivonultak a szürke gyárfalakkal övezett utcákra, és spontán tömegtüntetésen járták be a környező utcákat. Olajos kézzel, munkásruhában. Husak ilyesmirel álmodhatott éjjelenként, csak ellenkező előjellel. Hiszen még véletlenül sem az Internacionálét énekelték!

A kérdés eldőlt. Győzött a szelíd forradalom. Hazaindultunk. A prágai utcákon álltak a villamosok, az autók, zúgtak a harangok, búgtak a gyárak kürtjei. Akár egy Jancsó-filmben: utcatorkolatból ki, majd a másikba be, mindenfelé polgárok vonultak fénylő zászlók alatt. Újra a Vencel térre igyekeztek.

Egész úton hazafelé 120-as tempóval hajtottunk. Tatabánya után 150-nel. Teljesen meg voltunk örülve, annyira hiányzott már Budapest. Folyamatosan a Kossuthot hallgattuk. Elkezdték bemondani a népszavazás első eredményeit...

November 27-én véget ért a mintegy 50 napos ámokfutás. Nem mindig jószántamból indultam útnak, de valamilyen ellenállhatatlan kényszer vonzott, hogy ott legyek, ahol a dolgok történnek. Aki lemaradt róluk, többé be nem pótolható élményektől esett el.

Az egyes utazások alatt, s az utazások egy-két napos, néha csak pár órás időközében persze Magyarországon is zajlott az élet. A nemzeti kerekasztal-tárgyalások paktummal végződött aláírása után lélekben keresztet vettem a rendszerváltásra. Első nekifutásra úgy éreztem, hogy itt legfeljebb békés átmenetnek csúfolt részleges hatalomátmenetés lehet. Hetekig közömbös szemléldőjévé váltam annak, ami itthon történt, s nem hittem abban, hogy holmi aláírásgyűjtésekkel s egy esetleges népszavazással megghiúsítható, amit a paktum szülőatyjai elterveztek. Nem is bántam, hogy többnyire távol vagyok. Mondhatni, el voltam keseredve.

Ezekben a hetekben három szálon kapcsolódtam az itthoni történésekhez. Ha kapkodva, ha percekre, ha órákra is, de igyekeztem elmenni oda, ahol valami számomra fontos vagy jelképes esemény készült. A másik két szál a munka és a megszállottság sajátos egyvelegét adta. Belevetettem magam a Fekete Doboz ügyeibe, illetve szerkesztőtársaimmal körömszakadtáig küszködtem a Magyar Narancs talpon maradásáért. A külföldi utak, a belpolitikai események, a Doboz és a Narancs egymással is kapcsolatba kerültek. Gyakran annyira váltották egymást körülöttem a helyszínek, az emberek, a rohanó történelmi események, hogy álmomból felébredve azt sem tudtam, hol járok, és éppen mit csinállok.

Pesty László is hasonló állapotba került. Karabahból visszatérőben például elaludtunk a Jereván–Moszkva járaton. Arra ébredtünk, hogy áll a repülő, ajtaja kinyitva, s langyos, sós illatú szél járja be az utasteret. Éjjel fél kettőt mutatott az óra. Kinéztünk az ablakon, s a távolban

világoskék neonbetűkkel cirill nyelvű feliratot böngészünk ki: Mine-ralnüe Vodi. Éktelen nevetésben törtünk ki. Itt vagyunk tehát szóda-vízben! A repülőtér nevén mulattunk, s egy percig sem érdekelt min- ket, hogy valójában miért és hogyan került oda az Aeroflot gépe. Oly fáradtak voltunk, hogy egy szempillantás után újra mély álomba zu- hantunk. Volt ebben valami vagyunk, ahol vagyunk, leszünk, ahol leszünk!-szerű fatalizmus. (Később, már Vnukovón, kiderült, hogy ki- fogyott az üzemanyag, s azért kellett leszállnunk a fekete-tengeri üdülővárosban, hogy tankoljunk.)

Az első két keletnémet út közötti budapesti időszakból csak a lázas rohangálás és kavargótlóság emlékképei bukkannak elő. Az immár legális Beszélő akkor készülődött október 20-i első nagy példányszá- mú utcai megjelenésére. Felkerestem a szerkesztőséget a Déry Miksa utcában, és egy-két kisebb anyagot írtam az induló számba, illetve rövid ismertetőt készítettem az új Beszélőről a következő Magyar Na- rancsnak.

Az első „Nari” azokban a napokban került utcára. A szerkesztői- zottság egy magánlakáson gyűlt össze, s lázasan elemeztük, a követke- ző számban mit, hogyan kell jobban csinálnunk. A Narancsnak válto- zatlanul nem volt semmiféle irodája, dokumentációja. Semmije. A má- sodik számot október 23-ra akartuk kihozni, azért hogy eljussunk az aznapra várható utcai demonstrálókhoz. Ahhoz, hogy 23-ra a lap az utcán legyen, tizedike és tizenegyedik között lapzártát kellett csinálni. Itt-ott találkoztunk kettesével-hármasával, s minden alkalommal átad- tunk egymásnak valamiféle kéziratot. A legtöbbszörnek még arra sem volt pénze, hogy egy sarki presszóba behúzódjunk átbeszélni a dolgo- kat. Cifra egy szerkesztőség volt, az biztos!

A jótét lelkeknek általában előbb-utóbb szerencséje van. Mi is eb- ben reménykedtünk. Nem hiába. Október 13–15. között tartotta ugyan- is a Fidesz II. kongresszusát, a Budapesti Műszaki Egyetemen. Támog- gatónk ott szorított nekünk annyi helyet, hogy a lapot – az utolsó percben – összerázzuk.

A Jereván–Leninán–Szipitak túráról október 22-én este kerültünk elő. Éppen időben ahhoz, hogy részt vegyünk az első szabadon meg- ünnepeelt október 23-án. Érdemes volt. A napnak két kiemelkedően fontos eseménye ígérkezett. Mindkettő a Parlament előtt. Délben Szű-

43. 1989. október 23. Délben a Parlament előtt, a háttérben felirat:
Villák proletárijai, mi lesz veletek?

rös Mátyás – aki mint akkori parlamenti házelnök egyben ideiglenes köztársasági elnökként is fungált – kikiáltotta a Magyar Köztársaságot. Aminek minden jelenlévő s az ország lakosságának többsége örült. A nagy örömben Szűrös volt az üröm – legalábbis szerintem. Ékes példáját láttam annak, hogy hová vezet a kerekasztaltaktum. Hiszen a jeles döntést nem valamelyik, arra egész életével méltónak bizonyult ’56-os tudhatta országgal-világgal, hanem az MSZMP KB volt tagja, a nem is oly régen még moszkvai nagykövet Szűrös.

Estére a Kossuth téren újfent több tízezren gyülekeztek. A hangulat eléggé vegyes volt, a hallgatóság úgyszintén. A legradikálisabbnak ígérkező szónokokat időközben a színpalak mögötti ádáz szervezéssel sikerült elszigetelni a mikrofontól. Így is elhangzott azonban néhány disszonáns beszéd, de a dolog még nem vált botrányossá. A gyűlés után több, az elmúlt évek tüntetéseit megszervező ellenzéki politikus kijelentette, hogy még egyszer ilyesmire nem vállalkozik. Az est tragi- komikus látvánnyal is szolgált. A rendőrök először jelentek meg sap- kájukon nemzetiszínű jelvényel, a korábbi vörös csillag helyett. Kö- zülük nem egy még néhány hónappal korábban is vidáman végrehaj-

totta a tömeg széteszlatására vonatkozó parancsot, s nagy serényen forgatta gumibotját. Demokratizálódásuk sebessége még Szűrös átalakulását is felülmúlta. Részemről padlóra, illetve földre kerültem. No, nem a visszásságoktól, hanem attól, hogy előző nap még az örményeknél, valami olyat ettem, ami megártott, másrészt a rettentő fáradtságtól. Jórészt tehát a fűben heverészve élveztem a műsort. Még annak sem tudtam különösebben örülni, hogy jól fogyott a Magyar Narancs: az alkalmi rikkancsok egyiket adták el a másik után.

Másnapról nekifogtunk a november 8-i megjelenésre tevezett 3. Narancs-szám megírásának és megszerkesztésének. A budapesti belvárosban lévő Molnár utca egyik földszinti lakásában kapott a szerkesztőség egy ágynyi helyet. E faramuci helyzet háttérben az állt, hogy a Fidesz korábban hetekig – a Narancshoz hasonlóan – hajléktalan volt. Előző irodájának bérleti szerződése lejárt, s „furcsa” módon hiába próbált meg újabb helyiséget bérelni, sorra utasították vissza még magánszemélyek is a fiatal demokratákat. Végül a Molnár utcában valaki vette a bátorságot, és méregdrágán kiadta lakását a Fidesznek. A lakás kicsi volt, lepusztult, sötét, de több mint semmi! A zsebkezdőnyi hallban egy kétszemélyes ágyat hagyott hátra maga után a tulaj, szerkesztőségi törzshelyként ezt kapta meg elsősegély gyanánt a Narancs. Ingyen volt, a lakásban fűtöttek, úgyhogy a szerkesztőség boldogságban fürdött.

Esténként a filmgyárba rohantam megválni és archiválni az első örmény út anyagát. Rendszeresen kora hajnalban estem ágyba. Október 27-én potyára megjártam a Komárom–Rajka túrát. Némi kárörömöt éreztem saját magammal szemben: végre valahová nem tudtam beférkőzni. Aznap este a román követség elűt a Fidesz gyertyagyújtással egybekötött virrasztást szervezett Tőkés Lászlóért. Természetesen odamentem. László nyaka körül már szorult a Ceausescu és a saját áruló püspöke által közösen font hurok. Tőkéséről akkor már saját áruló püspöke által közösen font hurok. Tőkéséről akkor már hetek óta semmilyen hír nem jött. A telefonokat kikapcsolták, a leveleket elfogták. A szeptemberi eset után – amikor Ildikóval leszedtek a vonatról – nem mertem beutazni Romániába. Bénult, kellemeden érzés volt. Nem maradt más, mint gyertyát gyújtani...

Október utolsó napján némi viszolygással bementem a parlamentbe. A napirend szerint az Országgyűlésnek csúfolt, súlytalanná vált

testület aznap néhány fontos dologról szavazott. Ugyanazok, akik 13 hónappal korábban emlékezetes módon zöld utat adtak Bős–Nagymarosnak, ezúttal leállították az építkezést. Ezt személyes elégtételként éltem át, mivel a visegrádi táj feltűrése egyéni sérelmem is volt. Tíz évig, ameddig nem tették tönkre a tájat, minden nyaramat ott töltöttem.

Az utolsó Kádár-parlament még két fontos döntést hozott. Kitűzték a népszavazást november 26-ra, illetve a köztársaságielnök-választást január 7-re.

Egy nappal később, november elsején lekerült a Magyar Hírlap fejlécéről „A minisztertanács lapja” titulus. A lap ténylegesen is függetlenné vált. Az újság Maxwell-lel, egy pozsonyi származású brit sajtómágnással lépett frigyre. Ennek is örültem. De hát a lépés az én időszámításom szerint késett két hónapot, márpedig az a két hónap máskor felért volna két évvel. November másodikán indultunk Pestyvel a második örmény útra, utána benézek a Hírlaphoz – határoztam el. Jerevánból hazafelé, a Moszkva–Budapest Malév-gépen azután megláttam Tábori András főszerkesztő-helyettes nekrológiáját. Az újság szabadságát jelentő szerződés sikerre vitele után két nappal megállt Tábori szíve. Függetlenül attól, hogy részben az ő túlzott óvatosságára miatt hagytam ott a Hírlapot, mégis végtelenül elszomorodtam. Egy napra rá elzarándokoltam volt kollégáimhoz. Szörnyű, égett szag fogadott. Néhány napja valaki felgyújtotta az egyik szerkesztőségi szobát. Táboriét.

November 10–12. között harmadszorra is megjártuk az NDK-t. Végre egy olyan út, melynek során nem kellett félni, bujkálni. Pihe-nésnek is beillett volna, ha nem lettem volna rettentően megfázva. Így azonban lázasan, köhögőrohamszerűen fuldokolva éltem át a németek nagy eufóriáját. S mert a baj nem jár egyedül, hazaérkezésünk estéjén, november 13-án a Narancs közönségtalálkozóján kellett fejvesztés terhe mellett részt venni.

Az esten mintegy 100-150 érdeklődő gyűlt össze. Hozzánk hasonló, avantgárd, némileg művészelkű elemek. A berlini falról leszedett darabokat és valódi, ehets narancsokat osztogattunk a tisztelt publikumnak. Teljes meglepedésünkre kiderült, hogy a közönség soraiból legalább 10-15 ember kezén megfordult már Magyar Narancs. Ez jó lecke is volt persze: az újság belterjes, és nem sikerült bevezetni még olyan

olvasói rétegbe sem, amelyik pedig valóban egy húron pendül velünk. A szükséges tanulságok levonása – legalábbis ami engem illet – még hetekig váratott magára. Másnap hajnalban ugyanis Pestyvel útra kellett kelnünk. Várt minket Karabah...

Híre ment a huszárcsínynek, s néhány nappal később, miután ép-ségben előkerültünk, visszatértünk onnan, ahol a madár sem jár, egy-szerre csak felszökött a Fekete Doboz árfolyama. Hirtelen heves ér-deklődést tanúsított irántunk mind a hazai, mind a külföldi sajtó. Je-lentkezett Chrudinák a Panorámától, hogy adjuk át műsorának az anyagot. Nagy volt a kísértés, de el kellett utasítanunk. Erkölcsi okok-ból – Chrudinákban ugyanis egyszerűen nem bízunk. Az arabok és palesztinok nagy barátja túl gyorsan, mintegy vezényszóra vedlett át a magyar kisebbségek védelmezőjévé. Az új szerepben tündöklő tévé-sztárral telefonon beszéltünk: úgy tett, mint aki nem érti vonakodásunk okát. A későbbi hónapok Panorámáit végignézve hálát adtunk a Ma-gasságosnak, hogy nem szűrtük össze a levet Alajossal.

Karabah után csak szusszanásnyi idő telt el, s beköszöntött a szelíd forradalom Prágában. November végére azután nemcsak Havelék győztek, hanem Magyarországon is győzött a „4 igen”. Ezzel elhárult

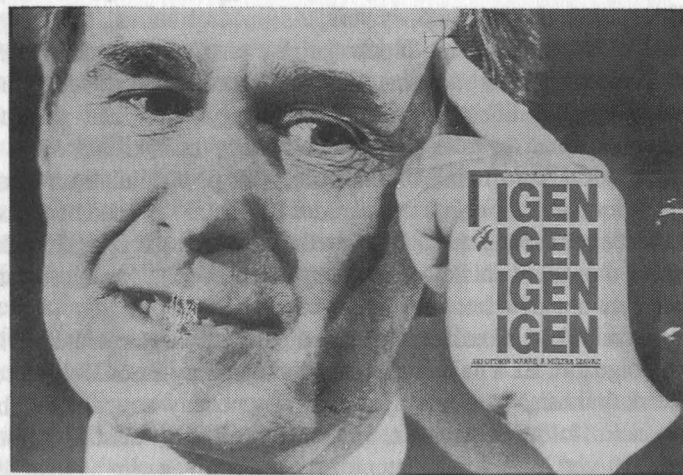

44. Gorbacsov, Jézus és a „4 igenes” népszavazás plakátja

a közvetlen hatalomátmentés veszélye. Megróttam magamat korábbi kishitűségemért, és elhatároztam, hogy a következő hónapokban nem mozdulok ki Budapestről: „Ha már egyszer valódi lehetőség nyílt a változásra, akkor itt a helyem.” E nemes lelkű fogadalom betartását a következő hetekben elősegítette a történelem is. Átmeneti szélcsend állt be Kelet-Közép-Európában. Vihar előtti csend. A szomszédban ugyanis még ott terpeszkedett a balkáni rém birodalma.

Legfőbb ideje volt véget vetni az öngyilkos száguldásnak! Annyira elfáradtam, hogy néha az összeesés határán álltam. Megpróbáltam visszafogni a tempót. Csak hát – ahogy lenni szokott – az események újfent közbeszóltak...

A Fekete Doboz ügyei egyre jobban felpörögtek. Nekiláttunk, hogy feldolgozzuk az előző hetek során leforgatott nyersanyagot. A Doboz zsebe üresen tátongott, az állandó utazgatás és a technikai háttér biztosítása felemésztette a korábbi anyagi tartalékokat. A ka-rabahi anyagot felkínáltuk a Napzártának – nekik bezzeg szívesen adtuk volna! –, de Baló közölte, hogy az anyag túlzottan örményba-rát. Amikor azután néhány hét múlva éppen ott fogtak az örmények kiirtásába az azerbajdzsánok, ahol mi jártunk, akkor pedig azzal

45. Bush, a „4 igenes” plakát – Budapest, 1989. november

hártotta el az ajánlatot, hogy az anyagon már túlfutott a történelem, nem aktuális. Miután kimérgelődtem magam Balón, belegondoltam, mi indokolhatja furcsa magatartását. Nem volt nehéz rájönni. Egyre keményebb politikai nyomás nehezedett rá és munkatársaira. Több oldalról is.

November vége felé azért sikerült a Doboznak – a világ tévéképernyői után – a „Magyar Királyi Televízió” képernyőjére is felkerülni. Mégpedig egy nem is sorsdöntő vagy világrengető ügy kapcsán. Politikai berkekben már hetek óta azt suttogták, hogy a frissiben megszületett MSZP szükség esetén – selejtezés örve alatt – bezúratja az MSZMP több évtizedet felölelő, többféle szempontból is igen fontos dokumentációját. A szükség – a jelek szerint – a november 26-i népszavazás után következett be. „Fülel” kapott a Doboz, méghozzá egy nap alatt két helyről is, hogy az MSZP budapesti kerületi szervezeteitől suba alatt a budapesti pártbizottság Köztársaság téri székházába gyűjtötték az anyagokat, s hogy azokat – a már eleve is ott tárolt dokumentumtömeggel együtt – útokban az újpesti és a csepeli zúzdába készülnek szállítani, majd megsemmisíteni.

Egy fagyos hajnalon, 4 órakor lesben álltunk hát a Köztársaság téren. Egytucatnyi, akcióra kész fideszes is megjelent. Tény, ami tény: előállt egy öttonnás teherautó, és pufajkás emberek hozzáálltak, hogy nagy zsákokban mindenfélét felpakoljanak a platóra. Odamentünk, és forgatni kezdtünk. Nem mondhatom, hogy kitörő lelkesedés fogadott minket. A rakodók között is akadt azonban egy-két ember, akiknek büzlött ez a hajnali pakolás. Így azután néhány zsák ki-kiszakadt, s repültek a pártdokumentumok mindenfelé. Mi pedig éltünk az alkalmossal, átforgattuk a papírokat, és kérdezősködtünk. A kellő hangulati aláfestést az egész gusztustalan jelenethez a fideszesek szolgáltatták: stílszerűen mozgalmi dalokat énekelgettek e korai órán, így búcsúztaták a jelképes akcióval letűnő múltat.

Az autó elindult, mi utána: végcél az újpesti zúzda. Kameránk ott is buzgón dolgozott. Ez a hajnali akció – illetve néhány hasonló ügylet a következő órákban – képezte a magvát egy néhány nappal későbbi Napzártnak. Holott ez az egész, úgy ahogy volt, csak kisstílv ügyetlenséget leplezett le. A dokumentumokat nem akkor és nem ott akarták az illetékesek megsemmisíteni... A Napzárta stúdiójában megjelent

politikuskok és szakértők mindenesetre jóízűen elvitatkoztak, a Doboz pedig végre a hazai képernyőkön is feltűnt. Legalább ennyi haszna volt a dolognak.

December közepén, a Narancs 5. számának megjelenése után alapos elemzést tartottunk. Ráébredtünk, hogy mi ugyan nem találtuk meg a célcsoportunkat – azaz a liberális és radikális eszmék és módszerek iránt fogékony fiatalokat –, minket viszont annál inkább megtalált egy másik célcsoport. Méghozzá nem is akármelyik! Dömpingben jöttek az információk, hogy a Magyar Narancsot a politikacsinálók és a sajtó korifeusai szorgalmasan forgatják, ádázul figyelik... Csak azt nem tudtuk pontosan, hogy ez a megtisztelő figyelem kis torzszülöttünknek szól-e, avagy a Fidesz – tévesen – félhivatalos orgánumának tekintett lapjának-e? Az előbbit reméltük, az utóbbitól tartottunk, bár nem csodálkoztunk rajta. A helyzet ugyanis december elejétől úgy alakult, hogy a Magyar Narancs és a Fidesz ügyei egyre inkább összefonódtak. Látszólag azért, mert a Molnár utcai kócerájban egy fedél alá kerültünk. Valójában ennek mélyebb okai voltak...

November végén, december elején szomorú felismerésre jutottam. A Molnár utcai kuckóban napnál világosabbá vált, hogy a Fidesz, ha megmarad akkori állapotában, a tavaszi parlamenti választásokon nem kerül be a parlamentbe. A listás képviselői helyek megszerzéséhez ugyanis a leadott szavazatok legalább és országosan 4 százalékát kell megszerezni. November végén pedig, a frissen publikált közvéleménykutatási adatok szerint, a Fidesz 3 százalékon állt. Ez arra ösztönzött, hogy – újabb lelki tusa után – továbblépjek azon az úton, amelyen a nyáron elindultam. A tárgyilagos, kívülálló újságíróból lépésenként jutottam el a döntésig: vállalom-e, hogy egy politikai szervezet szolgálatába álljak? Napokig töprengtem, segítsék-e a magam szerény képességeivel a fideszeseknek, avagy sem. Hosszú távon ugyanis se testem, se lelkem nem kívánta, hogy bármelyik párthoz is szervezetenként kötődjem. De még azt sem, hogy akár csak a tisztánlátást torzító módon valamelyikhez túl közel kerüljek.

Ez volt a mérleg egyik serpenyőjében. A másikba azonban egy ennél sokkal nagyobb súlyú megfontolás került. Mi történik ugyanis akkor, ha én és a velem egyívásúak értelmiségi finnyáskodásból távol tartjuk magunkat a lelkes, sokra hivatott fiataloktól? A válasz egyértel-

mű volt: a Fidesz nem kerül be az új, demokratikus parlamentbe, a perifériára sodródik, és feltehetően lassan kimúlik. Nos, ez volt az, amit minden erőmmel igyekeztem megakadályozni!

Úgy gondoltam, hogy a leendő magyar politikai közélet megsínylené a Fidesz képviselte irányzat és mentalitás hiányát, s nemcsak mert egy színnel szegényebb lenne, hanem mert esetleg éppen emiatt alkalmatlanná is válna a rá váró irgalmatlanul nehéz feladatok megoldására. S volt még egy fontos érv, ami a Fidesz mellé állást indokolta: ha a Fidesz elhal, akkor jó ideig nincs olyan hiteles politikai alakulat, amelyik elvállalhatná az ifjúság érdekeinek képviseletét. Márpedig mint legalábbis fiatalos mentalitású, ezt igencsak fájlaltam volna.

Eldöntöttem hát – ha fiatal demokrata barátaim nem tartják tolokodásnak –, felajánlom, hogy képességeim szerint segítségükre leszek. Néhány kikötéssel: nem lépek be a pártjukba, segítő munkámat csak a tavaszi választások első fordulójáig végzem, s érte semmiféle javadalmazást nem fogadok el – azaz nem leszek pártalkalmazott. Cserében viszont azt kértem, hogy – habár szervezeten kívüli vagyok – bocsásanak be minden megbeszélésükre, legyen az akár a legszigorúbban zártkörű. Enélkül ugyanis nem végezhetem segítő missziómat. Mert hogy azt akartam felajánlani, hogy megszervezem a Fidesz sajtómunkáját. Tudtam, sőt jól láttam, hogy erre nincsen megfelelő sajtókapcsolatokkal bíró, operatív tapasztalatokkal rendelkező embere a fideszeseknek. (Arról, hogy milyen fontos egy választási harcba induló pártnak a jó sajtó, most talán fölösleges elmélkednem.)

December elején bebocsátást kértem a Fidesz szerdánkénti választmányi üléseinek egyikére, s előadtam a fentiekben vázolt gondolatmenetet. Elfogadták a segítő kezét és a feltételeket is.

Így kezdődött el egy idegőrlő, megfeszített munkával járó foglalatosság, amelyet 1990. március 25-ig űztem. A soron következő hónapokban életre szóló tapasztalatokat szereztem. Habár, hogy mit vállaltam, s hogy mi vár rám, december elején még nem tudhattam. A feladat csak később, január elején bontakozott ki teljes nagyságában. De erről inkább e könyv utolsó két fejezetében.

A Fidesszel való szorosabb együttműködés azonnali következményekkel járt. A Doboznál bejelentettem, hogy a következő hónapokban hosszabb időre, több napra nem tudok elutazni. S ez vonatkozott min-

den más feladatra is, a sajtóügyek hatékony intézése miatt nem tudtam kimozdulni a fővárosból egy napnál hosszabb időre. Néhány nap múlva a Magyar Narancsot is tájékoztattam arról, hogy legalábbis részlegesen, de kivonom magam a szerkesztőségi forgalomból. Ez nem okozott volna különösebb gondot, ha csak rólam lett volna szó. De a „kivonás” a szerkesztőbizottság felét érintette, ugyanis velük akartam a továbbiakban a Fidesz sajtómunkáját végezni. Nem véletlenül, aminthogy ez később be is igazolódott. December közepe felé tehát lázas keresésbe kezdtünk, sürgősen meg kellett erősíteni a Narancs szerkesztőgárdáját, azért hogy a kampánymunkához szükséges szerkesztőket tehermentesítsük.

Munkához láttam. A sajtófeladatok ellátásához valamilyen, a Fidesz többi részétől elkülönült helyre volt szükség. Már amennyire a Molnár utcai egy szál – két és fél szoba hallos – lyukban el lehetett különülni. December hatodikán reggel kitakarítottam a fél szobának csúfolt udvari odút, átszereltem egy telefonvonalat, s sürgősen körbetelefonáltam ismerőseimet: ki érne rá mozgalmár célokra március végéig, nem túl nagy pénzért. Másnap munkába állt Judit, attól kezdve a sajtóiroda mindenese. Éppen félévet kezdett halasztani az egyik főiskolán. Egy használt írógépet vásároltunk a Váci utcai bizományiban, s Judit neki látott összegyűjteni a különféle sajtóorgánumok alapvető adatait. Később ez lett a sajtódokumentáció alapja.

Amíg segítőm a nélkülözhetetlen telefonszámokat, neveket, címeket és telefaxszámokat hajkurászta, addig nekiálltam elkészíteni a Fidesz sajtómunkájának valamiféle tervezetét.

Kétnapi gondolkodás után írtam egy – ha jól emlékszem – hatoldalas tervezetet. Igen büszke voltam magamra. December 13-án, a választmány szokásos szerdai ülésén előadtam az elképzelést. A helyzet-elemzéssel, a kitűzött céllal egyetértettek, a javasolt szervezeti modellel nem teljesen. A munkába bevonni kívánt személyek pedig – részben a választmány tagjai, részben a Narancs szerkesztői – szinte egyöntetűen tiltakoztak azellen, hogy további munkát vegyenek magukra.

Két nappal később találkozót szerveztünk egy tucat újságíróval. Olyanokkal, akikről feltételezhető volt, hogy a Fidesszel szemben legalábbis nem ellenségesek. Bejelentettük: megalakult a sajtóiroda, s

kértük, segítsenek, hogy a Fidesz hírei is bekerüljenek a sajtóba. Csak ennyit. Az újságírókkal a későbbiekben is ezen a szinten maradt a kapcsolat. Valóban nem manipulálni, hanem csak tárgyyszerűen tájékoztatni akartuk őket. Bízunk benne, hogy ha lesz a Fidesz kapcsán miről tájékoztatni, az önmagában elég lesz. Személy szerint bízom abban, hogy a választási kampány során a Fidesz semmi olyat nem tesz, vezetői semmi olyat nem mondanak, ami normális emberi ésszel ne lenne felvállalható.

Valamikor a hó közepén – miután minden más párt már székházcsodákat kapott az illetékes államtitkár közbenjárására – a Fidesznek is kiutaltak egy párthelyiséget. Január elejére ígérték, hogy be lehet költözni. A cím tetszetős volt: Kosztolányi Dezső tér. S az alapterület is gigantikus, majd 200 négyzetméter. Ez a Molnár utcához képest a lehetőségek megháromszorozódását jelentette.

Így álltak a Fidesz és a saját ügyeim néhány nappal 1989 karácsonya előtt. A dolgok határozottan jól alakultak.

S akkor hirtelen megrendült a föld. Hirtelen minden más érdeklenné vált. Megtörtént a csoda!

Kitört a forradalom Romániában!

A TEMESVÁRI SZIKRA

December eleje óta minden este megpróbáltuk Ildikóval Kolozsvárt hívni. Semmi hír nem jött Tőkésék felől. Tőkés István viszont – a nyolc Tőkés gyermek egyike, aki már évekkorábban Kanadába települt – állandóan minket hívott, hogy mi újság. De hát mi sem tudtunk semmit. December közepe felé azután különféle csatornákon lassan szivárogni kezdtek a hírek Erdélyből és a Bánátból. Tőkés László nagy bajban volt. Egyházi előjárója, a Ceausescuval kollaboráló Papp püspök már hetekkel korábban, élve egyházfői jogával, eltávolította Tőkés Lászlót temesvári gyülekezete éléről, csakhogy ezt sem Tőkés, sem pedig hívei nem fogadták el. Ez bizony engedetlenség volt a javából, Romániában merőben szokatlan dolog! Várható volt, hogy a rezsim ezt nem hagyja annyiban, és előbb-utóbb valamilyen fenyegető formában fellép László ellen. A lelkesről az idő tájt névtelen hírhozók halált megvető bátorsággal amatőr filmfelvételt készítettek, amit aztán a Panoráma mint saját anyagát mutatott be, később fillérekkel „jutalmazva” a bátor filmkészítőket. De hát ez egy másik történet...

Ildikó szinte folyamatosan a telefon mellett ült, közben esténként és éjszakánként a rádiót hallgattuk. December 13-án László Temesvárott végzést kapott kézhez, amelyben felszólították, hogy haladéktalanul adja át hivatalát, költözzön ki a lelkészi lakból, és távozzon a szilágysági Menyőre, egy Isten háta mögötti kis faluba, kijelölt új lelkészi állását elfoglalni. Tőkés persze nem ment, s ekkor magukat részegnek tettető provokátorok saját házában bántalmazták. Szerencsére hároméves kisgyermekét áruhában belopódzó édesapja magával vitte Kolozsvárra, majd Edit – László hitvese – szüleihez, Désre. Legalább a kisgyermek biztonságba került.

A hívek, először néhány tucatnyi, majd már több száz ember, élőláncot alkottak a paplak körül, testükkel akadályozva, hogy a lelkészt kilakoltathassák. A hívekkel szemben pedig gyülekezni kezdtek